

УДК 311.21:[338.4:339.562]-042.75
JEL F14, L60

Л. Й. Созанський

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів
e-mail: ls.ird2@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7854-3310>

ОЦІНКА ЗАЛЕЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ВІД ІМПОРТУ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ КІНЦЕВОГО СПОЖИВАННЯ

Високий рівень залежності національної економіки від імпорту, зокрема продукції переробної промисловості, зумовлює необхідність розвитку імпортозаміщувальних виробництв. Метою статті є аналітичне обґрунтування напрямів імпортозаміщення в Україні на основі результатів оцінювання залежності економіки від імпорту промислової продукції в сегменті кінцевого споживання (у розрізі виробництв переробної промисловості). Виявлено високий рівень (>45%) залежності українського споживчого ринку від імпорту промислових товарів. Найвища імпортозалежність у кінцевому споживанні була характерна для товарів високо – і середньо-високотехнологічних виробництв (81,08% і 73,62% відповідно), а потреба у споживчих товарах двох виробництв (комп'ютерів і автотранспортних засобів), що відносяться до цих груп, на понад 90% забезпечувалась імпортом. Критично високою (>80%) була імпортозалежність від товарів кінцевого споживання і деяких середньо – і низькотехнологічних виробництв (виробництва гумових і пластикових виробів; текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та інших матеріалів; виробництва меблів, іншої продукції). Результати оцінювання імпортозалежності стали аналітичним підґрунтям для визначення перспективних напрямів імпортозаміщення в Україні.

***Ключові слова:** імпортозалежність, імпортозаміщення, кінцеве споживання, промислова продукція, виробництва переробної промисловості.*

Sozanskyy L. ASSESSMENT OF THE THE UKRAINIAN ECONOMY'S DEPENDENCE ON THE IMPORT OF FINISHED INDUSTRIAL PRODUCTS

Given the fact that the products of the processing industry dominate in the structure of import of Ukrainian goods and services, it becomes necessary to study the dependence of the Ukrainian economy on this type of industrial production. To this end, an assessment of the dependence of the Ukrainian economy on imports of intermediate products of manufacturing industries was made. The data of the tables «input-output» is the information base for such an assessment. According to the results of the calculations, a high level (> 45%) of the dependence of the Ukrainian consumer market on imports of industrial goods was revealed. In 2016, over 70% of final consumption of products of 9 out of 16 manufacturing industries in Ukraine was secured by imports. The highest import dependence in final consumption was peculiar to the goods of high- and medium technology intensive industries (81.08% and 73.62% respectively), and more than 90% of need for consumer goods of two production sectors (computers and vehicles) belonging to these groups, was secured by import. In addition, the import dependence on end-use goods and some middle-and low-tech industries (production of rubber and plastic products, textile production, clothing, leather and other materials, furniture production, and other products) was critically high (> 80%). Thus, the promising directions of import substitution in Ukraine are related primarily to the mentioned production and are analytically grounded. According to the results of the comparison of the structure of final consumption of domestic and imported products in the processing industry, the paper determines the availability of significant reserves for Ukrainian commodity producers in the direction of expanding their assortment, and thus filling new niches in the domestic market. This concerns, first of all, the production of machinery and equipment, other vehicles, computers, electronic and optical products, as well as chemical production. The author verifies the hypothesis that for the implementation of import substitution in the Ukrainian economy, it is necessary to carry out detailed calculations of the capacity of the target market segments (both internal and external), the volume of investments necessary for the organization of the corresponding production, their profitability and the payback period, as well as the number of newly created jobs for each of the identified directions.

***Keywords:** dependence on imports, import substitution, final consumption, industrial production, processing industry.*

Постановка проблеми. Висока залежність країни від імпорту товарів і послуг спричиняє відкритість (а відтак вразливість) її економіки до зовнішніх економічних впливів, зокрема таких як коливання цін на світових ринках і недобросовісна економічна поведінка країн-експортерів. Це актуалізує важливість дослідження проблеми імпортозалежності в Україні, економіка якої належить до відкритого типу.

Об'єктивний аналіз рівня імпортозалежності національної економіки і, передусім, її промислового сектору, створить аналітичну основу для формування основних засад державної політики імпортозаміщення. Необхідність імпортозаміщення для України обумовлена тим, що цей процес є каталізатором структурних зрушень в економіці, передумовою її інноваційного розвитку, стимулом для

активізації ділової активності, а також основою для розвитку експортного потенціалу вітчизняних товаровиробників.

У структурі українського імпорту товарів і послуг переважає продукція промисловості, частка якої упродовж 2012-2016 рр. скоротилась на 5,02 в. п.: з 84,92% у 2012 р. до 79,90% у 2016 р. Натомість частка продукції переробної промисловості у цій структурі у 2016 р., порівняно з попереднім роком, зросла на 5,71 в. п. (з 64,25% у 2015 р. до 69,96%) [1]. Своєю чергою, у структурі імпорту товарів переробної промисловості в Україні у 2016 р. 23,46% припадало на продукцію *кінцевого споживання*¹. Оскільки інформація про імпорт товарів кінцевого споживання є певним індикатором конкурентності вітчизняної промислової продукції на внутрішньому ринку, у статті основну увагу приділено оцінці імпортозалежності національної економіки у цьому споживчому сегменті.

Аналіз останніх досліджень. Ґрунтовні дослідження проблем імпортозаміщення в українській економіці проводяться в Інституті економіки і прогнозування НАН України та науковцями КНТЕУ. Так, у науковій доповіді [2] обґрунтовано перспективні напрями імпортозаміщення у металургійній галузі, хімічній промисловості та агропродовольчому секторі. Перспективи селективного імпортозаміщення в окремих видах економічної діяльності досліджено у [3]. Авторську методику оцінювання можливостей імпортозаміщення у харчовій, текстильній та хімічній промисловості на основі рівнянь і тотожностей системи національного рахівництва запропоновано у [4]. Причини та наслідки перевищення обсягів імпорту над внутрішнім виробництвом і показники відкритості національної економіки розглянуто у [5]. Структуру імпорту продукції окремих видів економічної діяльності української економіки у розрізі проміжного і кінцевого споживання і валового нагромадження капіталу наведено у [6]. Водночас недостатньо розкритими залишаються питання комплексного оцінювання залежності національної економіки від продукції виробництв переробної промисловості у сегменті кінцевого споживання.

Метою статті є аналітичне обґрунтування напрямів імпортозаміщення в Україні на основі результатів оцінювання залежності економіки від імпорту промислової продукції в сегменті кінцевого споживання (у розрізі виробництв переробної промисловості).

Основні результати дослідження. Рівень залежності економіки країни від промислової продукції кінцевого споживання відображає показник частки імпорту у випуску виробництв переробної промисловості і водночас відображає умови та можливості вітчизняної переробної промисловості у

задоволенні попиту на таку продукцію. Згідно з проведеними розрахунками, в Україні у 2016 р. попит на промислову продукцію кінцевого споживання на 45,59% (проти 43,72% у 2015 р.) забезпечувався імпортом (табл. 1). Незначне зменшення значень цього показника упродовж 2014-2015 рр. було пов'язане передусім зі зниженням купівельної спроможності населення внаслідок девальвації національної валюти.

Найвища частка імпорту у кінцевому споживанні спостерігалась за продукцією високо- і середньовисокотехнологічних виробництв – 81,08% і 73,62% відповідно. Зокрема, задоволення попиту на споживчі товари двох виробництв (комп'ютерів і автотранспортних засобів), що відносяться до цих груп, на понад 90% забезпечувалось імпортом.

Водночас варто відзначити зниження у 2016 р. рівня залежності українського споживчого ринку від імпорту продукції деяких високо- і середньовисокотехнологічних виробництв, а саме: машин і устаткування, не віднесених до інших груп (на 70,25 в. п.); інших транспортних засобів (на 13,38 в. п.); комп'ютерів, електронної та оптичної техніки (5,85 в. п.). Цьому сприяло передусім збільшення частки вітчизняної продукції у проміжному споживанні цих виробництв, а відтак – зниження собівартості і здешевлення кінцевої продукції, яка стала конкурентнішою за ціною, порівняно з імпортними аналогами.

У 2016 р., порівняно з 2015 р., частка імпорту в кінцевому споживанні продукції середньонизькотехнологічних виробництв скоротилась на 10,21 в. п. (до 61,03%). Однак дещо парадоксальним є суттєве зростання (на 16,25 в. п.) частки імпорту у кінцевому споживанні готових металевих виробів, крім машин і устаткування, надто з огляду на наявний вітчизняний потенціал цієї галузі промисловості, а також те, що імпортна складова у проміжному споживанні продукції цього виробництва у 2016 р. зменшилась на 2,85 в. п.

Надто високою (понад 80%) в Україні залишається частка імпорту у кінцевому споживанні продукції низькотехнологічних виробництв, зокрема текстильного і меблевого, а також виробництва гумових і пластикових виробів, яке належить до середньо-низькотехнологічних. Місткість споживчого ринку у сегментах реалізації товарів легкої, меблевої та хімічної промисловості, а також наявність необхідної сировини і виробничих потужностей для подальшого розвитку цих видів переробної промисловості посилюють необхідність активізації стимулювання, зокрема державного, та підтримки вітчизняних товаровиробників ринковими методами.

Про необхідність регулювання у цій сфері свідчить і *динаміка кінцевого споживання продукції переробної промисловості* в Україні, яка у 2016 р. загалом була негативною. Так, темпи приросту кінцевого споживання названої продукції знизились на 5,09 в. п. (після зростання у 2015 р. на 17,42 в. п.), у т. ч. вітчизняної – на 10,19 в. п., тоді як імпортової, навпаки, збільшились на 1,43 в. п. (табл. 2).

¹ *Кінцеве споживання товарів і послуг* складається з витрат домашніх господарств на власне кінцеве споживання, витрат державних закладів для задоволення індивідуальних та колективних потреб суспільства, а також витрат на індивідуальне кінцеве споживання некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Таблиця 1

Частка імпорту в кінцевому споживанні продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Частка				Відхилення (+/-)		
		2013	2014	2015	2016	2014-2013	2015-2014	2016-2015
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	72,3	71,78	65,44	75,8	-0,51	-6,34	10,36
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	91,02	98,58	99,62	93,77	7,56	1,04	-5,85
	Всього	80,01	81,24	76,44	81,08	1,23	-4,8	4,64
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	39,52	41,95	37,35	50,44	2,44	-4,6	13,09
	Виробництво електричного устаткування	53,1	49,14	66,76	72,32	-3,95	17,61	5,56
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	19,07	44,7	98,7	28,45	25,63	54	-70,25
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	95,33	94,9	92,73	95,16	-0,43	-2,17	2,43
	Виробництво інших транспортних засобів	96,6	94,61	99,18	85,8	-1,99	4,57	-13,38
	Всього	74,08	65,98	64,58	73,62	-8,1	-1,4	9,04
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	73,19	80,91	79,67	70,59	7,72	-1,23	-9,08
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	96,3	88,33	93,92	93,53	-7,97	5,59	-0,4
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	38,43	33,24	30,55	31	-5,19	-2,69	0,45
	Металургійне виробництво	4	2,08	3,66	2,25	-1,92	1,58	-1,41
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	25,62	49,58	45,59	61,84	23,96	-3,99	16,25
	Всього	65,18	72,96	71,24	61,03	7,78	-1,72	-10,21
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	22,12	22,75	21,2	25,38	0,63	-1,54	4,18
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	89,97	86,83	80,1	83,07	-3,14	-6,73	2,97
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	42,67	31,9	29,48	30,39	-10,77	-2,42	0,91
	Виробництво меблів; іншої продукції	82,13	52,82	75,09	90,68	-29,32	22,27	15,59
	Всього	34,68	32,64	32,6	36,72	-2,04	-0,04	4,12
<i>Всього переробна промисловість</i>		<i>45,66</i>	<i>44,23</i>	<i>43,72</i>	<i>45,59</i>	<i>-1,43</i>	<i>-0,51</i>	<i>1,87</i>

Розраховано за даними [1].

Таблиця 2

Динаміка кінцевого споживання продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Темп приросту / зниження кінцевого споживання								
		Всього			Вітчизняної продукції			Імпортної продукції		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	14,50	42,67	7,65	16,63	74,72	-24,62	13,69	30,07	24,69
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	-10,74	24,10	-5,73	-85,89	-66,88	1450,94	-3,33	25,40	-11,27
	Всього	4,11	36,11	3,34	-2,31	70,94	-16,99	5,72	28,07	9,61
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	40,93	66,28	14,73	35,26	79,47	-9,24	49,62	48,04	54,94
	Виробництво електричного устаткування	0,45	-9,52	22,28	8,92	-40,86	1,82	-7,03	22,91	32,46
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	47,59	16,41	10,00	0,85	-97,26	5953,85	245,95	157,03	-68,29
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	-37,33	-20,36	92,99	-31,52	13,49	28,53	-37,61	-22,18	98,04
	Виробництво інших транспортних засобів	1,51	35,87	-8,48	61,11	-79,31	1483,33	-0,59	42,44	-20,83
	Всього	-13,01	6,90	38,89	14,19	11,29	3,44	-22,52	4,63	58,34
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	63,02	34,61	-46,50	16,11	43,30	-22,61	80,21	32,55	-52,60
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	132,90	13,65	26,19	635,00	-40,82	34,48	113,63	20,84	25,65
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	35,79	39,37	13,62	47,24	44,98	12,88	17,45	28,09	15,31
	Металургійне виробництво	284,00	70,83	8,54	291,67	68,09	10,13	100,00	200,00	-33,33
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	-11,66	45,01	4,44	-40,12	56,49	-26,75	70,97	33,33	41,67
	Всього	56,45	34,88	-32,85	21,47	43,46	-9,00	75,13	31,70	-42,48
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	7,28	21,36	28,40	6,41	23,79	21,60	10,32	13,12	53,69
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	3,44	39,51	23,95	35,88	110,78	5,43	-0,17	28,69	28,55
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	-0,38	27,38	22,88	18,34	31,91	21,29	-25,54	17,72	26,69
	Виробництво меблів; іншої продукції	3,68	23,88	20,13	173,83	-34,60	-55,06	-33,33	76,12	45,08
	Всього	6,40	23,93	27,20	9,72	24,00	19,43	0,14	23,79	43,27
<i>Всього переробна промисловість</i>		<i>7,17</i>	<i>24,59</i>	<i>19,50</i>	<i>9,99</i>	<i>25,73</i>	<i>15,54</i>	<i>3,82</i>	<i>23,17</i>	<i>24,60</i>

Розраховано за даними [1].

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Найбільше зросли темпи приросту кінцевого споживання імпоротної продукції середньо-високотехнологічних виробництв: автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів; хімічних речовин і хімічної продукції; електричного устаткування. Вкрай негативною ознакою, з огляду на наявний вітчизняний потенціал, є суттєве збільшення темпів приросту імпорту споживчих товарів харчової (на 40,57 в. п.) і деревообробної (на 8,97 в. п.) промисловості. Наслідком такої динаміки стало ще більше посилення імпортозалежності українського споживчого ринку від продукції не лише середньо-

високотехнологічних виробництв, але й низькотехнологічних.

Водночас у структурі кінцевого споживання продукції переробної промисловості в Україні намітилися позитивні тенденції у напрямі зменшення частки низькотехнологічних виробництв (на 4,21 в. п. упродовж 2013-2016 рр.) і, натомість, збільшення часток високо – і середньо – високотехнологічних виробництв (табл. 3). Однак частка цих двох виробництв у структурі споживання вітчизняної продукції у 2016 р. сумарно становила лише 14,35%, тоді як імпоротної – 50,54%.

Таблиця 3

Структура кінцевого споживання продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Всього				Вітчизняна продукція				Імпортна продукція			
		2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Високотехнологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	3,72	3,67	3,62	3,59	1,95	2,09	2,52	3,01	5,78	5,23	4,69	4,11
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	1,82	1,40	1,60	2,70	0,42	0,37	0,28	0,66	3,46	2,41	2,89	4,55
	Всього	5,55	5,07	5,21	6,29	2,37	2,46	2,80	3,67	9,24	7,64	7,58	8,67
Середньо-високотехнологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	12,08	13,48	17,55	15,14	4,89	5,43	8,02	5,31	20,46	21,42	26,90	24,07
	Виробництво електричного устаткування	1,66	1,66	1,31	1,16	0,93	1,03	0,90	0,89	2,51	2,28	1,72	1,40
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	4,31	4,74	4,01	7,16	2,24	1,43	0,88	2,50	6,72	8,01	7,09	11,39
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	2,63	1,91	2,40	3,10	0,72	0,82	1,17	1,05	4,85	2,99	3,61	4,97
	Виробництво інших транспортних засобів	1,93	1,36	1,01	0,46	3,36	2,58	1,97	0,94	0,27	0,16	0,07	0,03
	Всього	22,62	23,16	26,30	27,02	12,14	11,29	12,95	10,68	34,81	34,85	39,39	41,87
Середньо-низькотехнологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	14,18	16,48	14,74	13,70	11,99	11,67	11,09	11,03	16,73	21,22	18,32	16,12
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	6,09	6,47	6,86	6,98	5,60	6,79	7,32	7,74	6,66	6,14	6,40	6,29
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	6,92	6,51	6,23	6,87	9,71	9,82	9,55	10,99	3,68	3,24	2,97	3,13
	Металургійне виробництво	14,85	14,07	11,86	13,33	18,86	20,00	16,91	20,62	10,19	8,22	6,90	6,71
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	5,69	5,35	5,83	5,92	4,70	3,62	4,97	5,61	6,84	7,05	6,67	6,21
	Всього	47,73	48,86	45,51	46,80	50,85	51,90	49,84	55,99	44,10	45,87	41,26	38,46
Низькотехнологічні	Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	12,29	11,40	11,40	7,81	19,43	19,56	19,62	12,68	3,99	3,36	3,33	3,39
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	1,03	1,13	0,86	0,92	0,64	0,96	0,41	0,75	1,47	1,30	1,30	1,06
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	7,05	7,18	7,46	7,49	7,99	8,27	9,03	9,65	5,95	6,11	5,93	5,54
	Виробництво меблів; іншої продукції	3,74	3,20	3,26	3,67	6,57	5,57	5,35	6,59	0,44	0,86	1,22	1,02
	Всього	24,10	22,91	22,98	19,89	34,63	34,35	34,41	29,67	11,85	11,63	11,77	11,00
<i>Всього переробна промисловість</i>		<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	

Розраховано за даними [1].

У структурі кінцевого споживання товарів вітчизняної переробної промисловості домінує продукція середньо-низькотехнологічних виробництв, частка якої у 2016 р. склала 55,99% (проти 49,84% у 2015 р.), зокрема металургійного – 20,62% (16,91%). Натомість у структурі кінцевого споживання імпоротної продукції незмінно домінують товари хімічної промисловості – 24,07% у 2016 р.

Таким чином, результати порівняння структури кінцевого споживання вітчизняної та імпоротної продукції переробної промисловості засвідчують наявність значних резервів для українських

товаровиробників у напрямі розширення їх асортименту, а відтак заповнення нових ніш на внутрішньому ринку. Це стосується передусім виробництва машин і устаткування, інших транспортних засобів, комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, а також хімічних виробництв.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки. У 2016 р. кінцеве споживання продукції 9-ти з 16-ти виробництв переробної промисловості в Україні на понад 70% забезпечувалось імпортом. Найвища імпортозалежність у кінцевому споживанні була характерна для товарів

високо – і середньо-високотехнологічних виробництв (81,08% і 73,62% відповідно), а потреба у споживчих товарах двох виробництв (комп'ютерів і автотранспортних засобів), що відносяться до цих груп, на понад 90% забезпечувалась імпортом. Окрім того, критично високою (>80%) була імпортозалежність від товарів кінцевого споживання і деяких середньо – і низькотехнологічних виробництв (виробництва гумових і пластикових виробів; текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та інших матеріалів; виробництва меблів, іншої продукції). Звідси очевидними є напрями імпортозаміщення в Україні, які стосуються передусім названих виробництв.

Таким чином, окреслені вище напрями імпортозаміщення є повністю аналітично обґрунтованими. Водночас для кожного з них потрібно здійснити детальні розрахунки місткості цільових сегментів ринку (як внутрішнього, так і потенційно зовнішнього), обсяг капіталовкладень, необхідних для організації відповідного виробництва, їх рентабельність і термін окупності, а також кількість новостворених робочих місць.

Імпортозаміщення потрібно розглядати не як протекціонізм, а як систему інструментів стимулювання розвитку і реалізації внутрішнього потенціалу у виробництві промислової продукції для заповнення потенційних ніш на внутрішньому і зовнішньому ринках. Це своєю чергою потребує розроблення та реалізації комплексної стратегії імпортозаміщення. Головною ціллю такої стратегії має бути відновлення та посилення міжгалузевої взаємодії секторів економіки у напрямі збільшення обсягів і рівня технологічності промислової продукції, розширення асортименту та географії середньо – і високотехнологічного експорту та задоволення попиту на продукцію кінцевого споживання на внутрішньому ринку. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є оцінювання міжгалузевих зв'язків високо – і середньо-високотехнологічних виробництв і побудова відповідних оптимізаційних економіко-математичних моделей як інформаційно-аналітичної бази для розробки стратегії і програм імпортозаміщення в Україні.

Список використаних джерел

1. Таблиця «витрати-випуск» України за 2016 рік в основних цінах. *Державна служба статистики України*: сайт. 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. *Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: економічні виклики та нові можливості*: наукова доповідь / ред.: В. М. Геєць, Т. О. Осташко. К.: ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України», 2016. 184 с.

3. Мельник Т. М., Пугачевська К. С. Імпортозалежність економіки України і пріоритети селективного імпортозаміщення. *Економіка України*. 2016. № 4. С. 29-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2016_4_5

4. Мельник Т., Пугачевська К. Перспективи імпортозаміщення в Україні. *Вісник Київського національного торговельно-економічного*

університету. 2015. № 2. С. 16-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2015_2_3

5. Пугачевська К. Імпортозалежність внутрішнього ринку України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 5. С. 27-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_5_5

6. Мельник Т. М., Пугачевська К. С. Оцінювання впливу імпорту на проміжне і кінцеве споживання в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 11. С. 62-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2013_11_10

References

1. Tablytsia «vytraty-vypusk» Ukrainy v osnovnykh tsinakh. 2016 rik [Ukrainian input-output table at basic prices. 2016]: Statistical publication (2017). *State Statistics Service of Ukraine*: Website. Kyiv. [in Ukrainian].

2. Heyets, V. M., & Ostashko, T. O. (Eds.) (2016). *Implementatsiya Uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta YES: ekonomichni vyklyky ta novi mozhlyvosti [The implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU: Economic Challenges and Opportunities]*: Scientific Report. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

3. Melnyk, T. M., & Puhachevska, K. S. (2016). Importozalezhnist' ekonomiky Ukrayiny i priorityety selektyvnoho importozamishchennya [Import dependence of Ukrainian economy and priorities of selective import substitution], *Ekonomika Ukrayiny – Economy of Ukraine*, 4, 29-44. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2016_4_5 [in Ukrainian].

4. Melnyk, T. M., & Puhachevska, K. S. (2015). Perspektyvy importozamishchennya v Ukrayini [Prospects for import substitution in Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu – Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 2, 16-32. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2015_2_3 [in Ukrainian].

5. Puhachevska, K. S. (2016). Importozalezhnist' vnutrishn'oho rynku Ukrayiny [Import dependence of the domestic market of Ukraine]. *Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economics, finance, law*, 5, 27-39. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_5_5 [in Ukrainian].

6. Melnyk, T. M. & Puhachevska, K. S. (2013). Otsinyuvannya vplyvu importu na promizhne i kintseve spozhyvannya v Ukrayini [Estimation of the Impact of Import on Intermediate and Final Consumption in Ukraine]. *Aktual'ni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, 11, 62-70. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2013_11_10 [in Ukrainian].

Надійшло 10.08.2018 р.